

Jelen tananyag a Szegedi
Tudományegyetemen készült az Európai
Unió támogatásával. Projekt azonosító:
EFOP-3.4.3-16-2016-00014

BEVEZETÉS A LÉT ÉS IDŐ OLVASÁSÁBA

Dr. habil. Krémer Sándor

V. TÉMA: *Lét és idő: a „világban-benne-lét” 2: a „benne-lét”* (I. szakasz, 5. fejezet)

A téma elhelyezkedése a mű egészében, illetve a téma áttekintése a címek alapján:

LÉT ÉS IDŐ

ELSŐ RÉSZ: A JELENVALÓLÉT IDŐBELISÉGRE IRÁNYULÓ INTERPRETÁCIÓJA ÉS AZ IDŐNEK MINT A LÉTKÉRDÉS TRANSCENDENTÁLIS HORIZONTJÁNAK EXPLIKÁCIÓJA (139-690)

ELSŐ SZAKASZ: A JELENVALÓLÉT ELŐKÉSZÍTŐ FUNDAMENTÁLANALÍZISE (139-401)

ÖTÖDIK FEJEZET: A benne-lét mint olyan (264-332)

28. §. A benne-lét tematikus analízisének feladata (264-269)

A) A jelenvalóság egzisztenciális konstitúciója (269-314)

29. §. A jelenvaló-lét mint diszpozíció (269-278)

30. §. A félelem mint a diszpozíció egyik módusza (278-281)

31. §. A jelenvaló-lét mint megértés (281-289)

32. §. Megértés és értelmezés (289-296)

33. §. A kijelentés mint az értelmezés származékos módusza (296-305)

34. §. Jelenvaló-lét és beszéd. A nyelv (305-314)

B) A jelenvalóság mindennapi léte és a jelenvalólét hanyatlása (314-332)

35. §. A fecsegés (315-319)

36. §. A kíváncsiság (319-323)

37. §. A kétértelműség (323-325)

38. §. A hanyatlás és a belevettség (326-332)

A „benne-lét” témájának előkészítése a Lét és idő 28. §-nak elemzésével:

ÖTÖDIK FEJEZET: A benne-lét mint olyan (264-332)

28. §. A benne-lét tematikus analízisének feladata (264-269; Az arab számok a § fő gondolati egységeit jelölik.)

1.) A Dasein előkészítő fundamentálanalízise elsősorban a benne-létre irányul a három konstitutív mozzanat közül, mert így lehet megakadályozni az In-der-Welt-sein fenoménjének szétrobbanását és szétforgácsolódását, azaz megtartani e struktúra egészét. Ezért e fejezet visszakanyarodik a benne-lét analíziséhez (vö. 12-13. §-ok).

„A jelen vizsgálódás célja ugyanis kifejezetten fundamentálonológiai” (265/3), írja Heidegger.

2.) A I-IV. fejezetek összefoglalása:

a./ Az In-der-Welt-sein egységes fenomén, ami viszont nem zárja ki az öt konstituáló létjellemzők sokféleségét, amelyek azonban egzisztenciálisan egyformán eredendők /266.1/.

b./ A benne-lét, magának a Dasein-nak a lényegszerű létmódja /266.2/.

c./ „A jelenvalólét (Dasein - K. S.) nem más, mint a maga feltárultsága.” /267.3.n/. A „Da” /jelenvalóság/ = a Dasein lényegi feltárultsága (nem önértése; 270/1/n!). A „Da” tehát önmagának önmagamra való nyitottsága, amelynek aletsetei a Befindlichkeiten, Verstehen és a Rede.]

3.) „A jelenvalólét létjellemzőinek analízise egzisztenciális. Ez annyit jelent: e jellemzők nem egy kéznéllevőnek a tulajdonságai, hanem lényegük szerint egzisztenciális létmódoknak kell lenniük.” /269.2/

Ennek alapján e fejezet alapstruktúrája az alábbiak szerint néz ki:

A) A jelenvalóság („Da”) egzisztenciális konstitúciója.

B) A jelenvalóság („Da”) mindennapi léte és a jelenvalólét hanyatlása.

Ad A) „A jelenvalóság /„Da” - K.S./ létehez szükséges két egyformán eredendő konstitutív létmód a *diszpozíció* és a *megértés*: analízisük szükséges fenomenális igazolását mindkét esetben egy konkrét és a későbbi problematika szempontjából fontos modusz (félelem, kijelentés) interpretációján keresztül nyeri el. A diszpozíciót és a megértést egyformán eredendően a *beszéd* határozza meg”¹ (268.3).

Ad B) A Dasein világban-benne-létének egyik alpmódja a *hanyatlás*, amelynek egzisztenciális móduszai a mindennapi életben a *fecsegés* (35. §.), a *kíváncsiság* (36. §.) és a *kétértelműség* (37. §.).

A „benne-lét” összetevőinek alapvető jellemzése a témához tartozó videóleckékben történik meg.

További olvasmányok:

- Fehér M. István: *Martin Heidegger. Egy XX. századi gondolkodó életútja*. Budapest, Göncöl, 1992.
- Kisiel, Th.: *The Genesis of Heidegger's BEING and TIME*. Los Angeles – London, University of California Press, 1995.
- Safranski, R.: *Egy némethoni mester. Heidegger és kora*. Budapest, Európa Kiadó, 2000.

Ellenőrző kérdések:

1. Miért rendelkezik a „benne-lét” kitüntetett jelentőséggel a „világban-benne-lét” másik két konstitutív mozzanatához képest?
2. Heidegger szerint melyek a jelenvalóság („Da”) konstitutív létmódjai?

¹ A heideggeri szöveg folytatása alapján tehát W. Biemel joggal sorolja - a „Befindlichkeit” és a „Verstehen” mellett - a „beszédet” („Rede”) is a jelenvalólét jelenvalóságát (Da) mint megnyíltságot (feltárultságot) konstituáló mozzanatok közé. (Vö. W. Biemel 52., valamint LI 305/n, stb.)